

ПІДПРИЄМНИЦТВО І ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В УКРАЇНІ

В статті розглядаються головні принципи, на яких ґрунтується розвиток підприємництва і національна екологічна політика. Проаналізовано генеральні цілі національної екологічної політики. Пропонується перелік заходів, які повинна провести держава з метою усунення прямого зв'язку між економічним зростанням та погіршенням стану навколишнього середовища, створення еколого-економічного партнерства між суб'єктами підприємництва.

Cardinal principles on which is founded development enterprise and national ecological policy are considered in article. The general purposes national ecological politicians have analysed. It is offered list action, which have to realize the state for the reason removal direct intercoupling between economic growing by deterioration environs ambiences, creation ecological-economic partnership between subject enterprise.

Ключові слова: екологічний менеджмент, природоохоронна діяльність, механізм заохочення.

Вступ. Екологізація економіки та свідомості суспільства не є абсолютно новою проблемою. Практичне відображення екологічності тісно пов'язано в першу чергу з державним регулюванням процесів природокористування. Нове в даній проблемі є еквівалентність обміну між державою, природою та людиною, яка базується на законодавчих, організаційно-технічних рішеннях. Ця проблема на сучасному етапі є дуже гострою. Вона була сформована протягом двох століть і нині набула свого критичного значення. Тому існує об'єктивна необхідність втручання держави в природно-екологічну сферу з метою досягнення збалансованого стану, держава також повинна закласти основи глобального еколого-економічного партнерства між суб'єктами підприємства, між іноземними партнерами, на рівні планетарного співробітництва заради виживання і подальшого розвитку України, а також всієї цивілізації. Україна повинна намагатися відповідним чином реагувати на суспільні проблеми і підтримувати прогресивні світові ініціативи та рішення.

Постановка задачі. Розглянемо головні принципи, на яких ґрунтується національна екологічна політика:

– принцип рівноправності трьох складових розвитку держави (економічної, екологічної, соціальної) – вимагає орієнтуватись на пріоритеті сталого розвитку, враховувати екологічні наслідки прийнятих економічних рішень;

– принцип екологічної відповідальності - вимагає запровадження відповідальності за будь - які порушення екологічного законодавства;

– принцип попередження або запобігання - передбачає аналіз та прогнозування екологічних ризиків, які ґрунтуються на результатах проведення державної екологічної експертизи та здійснення державного екологічного моніторингу;

– принцип інтеграції екологічної складової в секторальні політики – екологічні цілі секторальної політики мають знаходитись на тому ж рівні, що економічні та соціальні цілі;

– принцип «Забруднювач та користувач платять повну ціну» - вимагає стимулювання забруднювача скорочувати рівень негативного впливу на довкілля, повної відповідальності користувача за стан наданих у користування природних ресурсів та прямий чи опосередкований вплив його діяльності (бездіяльності) на стан довкілля;

– принцип міжсекторного партнерства та залучення до реалізації політики широкого кола зацікавлених сторін – наголошує, що лише завдяки залученню всіх секторів суспільства до вирішення спільних проблем можливо забезпечити реалізацію успішної екологічної політики [1].

Результати дослідження. В Україні потрібно сформулювати економічні й правові основи, передумови розвитку екологічного менеджменту, ключові напрями і стратегію в системі заходів підтримки природозберігаючого підприємництва і формування в перспективі відповідної інфраструктури для економіко-екологічного союзу. Крім цього, необхідно застосувати методи систематизації та інформаційного забезпечення контролінгу, еко-аудиту, еколого-економічного аналізу в природогосподарській діяльності на рівні підприємства.

Сьогодні важливе значення має формування і запровадження дієвих економічних інструментів раціонального природокористування, серед яких можна виділити: податки, платежі, фінансову допомогу, кредити на обмеження викидів, платні дозволи на викиди, квоти, допуски чи граничні показники рівня забруднюючого викиду, ліцензії, створення організаційно-економічних умов для інноваційного підприємництва в екології, виробництва екотехніки та екотехнологій, утилізації відходів, розвиток екологічного аудиту, становлення екологічного менеджменту тощо. Платні дозволи створюють для забруднювачів стимули для зменшення своїх викидів до рівня, нижчого від установлених меж, щоб продавати різницю між реальними і дозволеними викидами іншим забруднювачам [2].

Традиційно, екологію асоціюють лише з проблемами довкілля. Насправді, екологічна проблематика є не стільки боротьбою з наслідками, скільки забезпеченням нормальних умов для життя людини. Екологічна складова національної безпеки як комплексна проблема стосується в першу чергу економіки країни та її соціальної сфери. Конкурентоспроможність країни залежить від екологічного фактору – адже, будь-яка техногенна катастрофа перекреслює попередні здобутки та унеможлиблює повноцінний розвиток на майбутнє. В свою чергу, виснажені ресурси та їх нераціональне використання роблять країну залежною від зовнішніх сил, що призводить до втрати

національного суверенітету. Відповідно, від здоров'я нації та раціональної системи господарювання залежить перспектива країни.

На сьогодні, позитивний імідж країни потребує ефективної природоохоронної політики, адже відношення людини до природи – це не просто показник цивілізованості, а ще й турбота окремої нації про нашу планету. На зламі століть внесок людини до природоохоронної сфери повинен збільшитися до такої міри, щоб забезпечити наступним поколінням нормальні умови для існування. Незважаючи на науково-технічний прогрес та його беззаперечні здобутки, людство знаходиться на межі катастрофи. Тому безпека набуває нових вимірів – військова обороноздатність та потужність армії перестали бути чинниками, які захищають людину від загроз [3].

Реалізація принципів збалансованого розвитку в Україні розпочалася одночасно з проголошенням незалежності. Економічні і екологічні реформи в нашій країні спрямовані на досягнення спочатку компромісу між виробничим і природним потенціалом, а згодом - на перехід до гармонійного їх співіснування в інтересах людей. В основу формування нової політики було покладено базовий принцип, згідно з яким екологічна безпека держави стає важливим елементом і складовою національної і глобальної безпеки. Виходячи з цього в Україні розроблені «Основні напрями державної екологічної політики» [4]. Цей документ визначає не лише мету та пріоритетні завдання охорони довкілля, але й механізми їх реалізації, напрями гармонізації та інтеграції екологічної політики України в рамках процесу «Довкілля для Європи» та світовому екологічному процесі. Саме на підставі цього документу, що поєднує стратегічні цілі з конкретними завданнями, розробляються програми Уряду в галузі охорони довкілля та екологічної безпеки. Після утворення цільового Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки в Україні сформовано цілісну систему регулювання і управління природокористуванням та охороною природи, екологічною безпекою, яка, за висновками міжнародних експертів, відповідає сучасним вимогам [5].

У надзвичайно стислі терміни розроблено і оформлено правові засади для вирішення екологічних проблем, впроваджено економічний механізм природокористування, у відповідності з міжнародними вимогами створюється національна система стандартів щодо забезпечення екологічної безпеки та природокористування. Охорона природи стала одним з основних пріоритетів молодшої держави, оскільки збереження біологічного та ландшафтного різноманіття є основою, яка забезпечує можливість будь-якого природокористування та розвитку суспільства.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити висновки, що законодавство України про підприємництво і екологічний менеджмент потребує вдосконалення. При вдосконаленні законодавства необхідно здійснити його систематизацію для розробки злагодженої системи законодавства про екологічний менеджмент. Але порядок розробки і впровадження такої системи – предмет подальших наукових досліджень щодо екологічного менеджменту. Перспективними напрямками подальших наукових

досліджень є також механізм впровадження систем екологічного менеджменту на підприємствах України.

Перелік посилань

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. [Електронний Ресурс]. – Режим доступу: <http://www.Ukrstat.Gov.Ua>.
2. Екологічна Безпека – Основа Національної Безпеки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://greenparty.ua/news/ecological-problems-ukraine/ecological-problems-ukraine-news_19445.html.
3. Підприємництво в Україні, проблеми і перспективи конкурентоздатності українського підприємництва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.refine.org.ua/pageid-1419-16.html>.
4. Головні екологічні проблеми та шляхи їх вирішення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.refine.org.ua/pageid-4958-1.html>.
5. Україна. Сталий розвиток 2007. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://who-is-who.com.ua/book/ust2007.html>.

Шевченко Т.Є.

доцент НТУУ «КПІ»

Прасолова І.В.

студент ФММ, НТУУ «КПІ»

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ

В даній статті розглядаються шляхи підвищення конкурентоздатності підприємства в умовах глобалізації. Особлива увага приділяється факторам, що мають найбільший вплив на підвищення конкурентоздатності підприємства з урахуванням особливостей сучасного ринку.

In this article discusses ways to enhance the competitiveness of enterprises in the context of globalization. Particular attention is paid to factors that have the greatest impact on improving competitiveness of enterprises with regard to the characteristics of modern market.

Ключові слова: глобалізація, Світова організація торгівлі (СОТ), конкурентне середовище, конкурентоспроможність.

Вступ. На сучасному етапі для України є актуальними питання інтеграції та співпраці на міжнародному ринку з розвинутими країнами. Вирішення задач пов'язаних з європейською інтеграцією України та забезпечення інноваційного шляху розвитку вітчизняної економіки може здійснюватися тільки шляхом розробки методичних підходів до оцінки рівня конкурентоспроможності підприємств, як основної ланки економічної системи, та забезпечення підвищення їх конкурентоспроможності [1].

Проблеми конкурентоспроможності вітчизняних підприємств в умовах вступу України до СОТ розглядалися у вітчизняній та зарубіжній економічній